

EEN SPEELREISJE IN 1826

HET IS EEN FEIT, DAT VOOR VROEGERE geslachten de schoonheid van Gods aarde goeddeels verborgen bleef. Ik zeg niet, dat er ook toen niet natuurvreugde gesmaakt werd. Doch men kwam zoo weinig van de plek waar men thuis hoorde, en buiten de grenzen der eigen provincie. Reizen werd slechts 't deel van enkele zeer bevoorrechten, en dan nog meestal niet meer dan eens of tweemaal in 't leven. Wel was het gewoonte, dat jongelui van goeden huize in hun jeugd Frankrijk of Italië bezochten, doch dit gold meer als een studiereis, en de kroon op 't werk eener goede opvoeding. Wie als jongeling Italië bereisd had, zag zijn opvattingen verruimd, bewoog zich gemakkelijker in elken kring, had van alles gehoord en gezien wat anderen niet, of alleen uit de boeken kenden, kortom, was een man van de wereld geworden, in tegenstelling met den burger, die nauwelijks ooit buiten de stadsmuren trad.

Doch verder heeft de Alpenweide, gegeurd met vele bonte bloemen, het hooggebergte in majesteit gestaan, het woud heeft loof en blad gedragen, dat weer verwelkte, en opnieuw ontloek in het jonge jaargetij... en de bewoners dezer lage landen hebben er niet van geweten. Eerst in den laatsten tijd is het reizen naar 't buitenland algemeen geworden.

Doch laat ons over het reisje dat Elisabeth in 1826 met haar verwanten deed, het Dagboek zelf hooren. We moeten hierbij bedenken, dat zij, Elisabeth, door geboorte tot de eerste kringen behoorde; de kosten van een buitenlandsche reis, toen natuurlijk zeer veel hooger dan thans, zullen wel geen bezwaar geweest zijn. Maar men kwam er zoo maar niet toe, het was een besluit van gewicht, een groote gebeurtenis.

Aan voorbereiding tot deze reis „door Gelderland, Kleef, enz.” had het allerminst ontbroken.

„Reeds meer dan een jaar hadden wij ons in het streelend vooruitzicht verheugd van het bekoorlijk Gelderland en het welgelegen Kleef met deszelfs *environs* (omstreken) en *famille* (onder elkaar) te bezoeken; met het plan van dit uitstapje hadden wij ons reeds zoo menigen winteravond in den huiselijken kring geamuseerd, en hoe meer de bepaalde tijd naderde, hoe zekerder het plan werd, en hoe meer Mama, die hetzelfde zoo dikwijls *des chateaux en Espangne* (luchtkaasteelen) had genoemd, er deel aan nam. Eindelijk hield ieder zich bezig met voorbereidselen voor de reis te maken, en de zoo lang verlangde dag verscheen op den 14 Juny 1826. Wij ondervonden alle de voordeelen van met het geheele gezin (de ouders en vier dochters) op reis te gaan, daar ons genoeg nu niet door een aandoenlijk vaarwel aan teedere betrekkingen verminderd werd.”

De „calèche” kwam dus voor, doozen en koffers werden opgeladen, het reisgezelschap stapte in, en het rijtuig bereikte dien avond om zes uren Zeist. Men trof daar terstond familie en vrienden aan, dronk voor „Het Hof van Holland” een glaasje wijn in den manschijn en soupeerde „met mevrouw Ch., Nancy en Henry.” Men krijgt wel sterk den indruk, dat er in deze kringen een recht hartelijk en prettig familieleven heerschte, men verzuimt geen gelegenheid om elkander te zien en zoo lang mogelijk bij elkaar te blijven; het is al vriendelijk bezoek, en gulle ontvangst; noode neemt men afscheid, heugelijk is 't wederzien. Telkens noemt het Dagboek bekende namen: ze staan ook elders opge-

geven: namelijk in de stamlijfsen der blauwe patriciaatboekjes. Doch daar is 't een naam, meer niet, en de vermelding van een paar data. Maar hier treden de menschen zoo levend voor ons... 't Is één kort moment: één avond van lichte maan, uit den voorzomer van 1826... Een wandeling in 't bosch te Zeist, 's avonds, na zes uur, de kamperfoelie geurde. Een zijte onder de hooge boomen, een soupetje in den vroegen Juninacht: om elf uur ging men uiteen. —

In dit kleine boekje trilt alles van leven. 't Is of de wereld voor Elisabeth opengaat. Er is bijna iets onstuimigs in de woorden, die haar indrukken vertolken; de ietwat deftig-geijkte termen van het begin der negentiende eeuw vult zij met haar levenslust. Zóó genieten kan men slechts eenmaal; daar moet men jong voor zijn. De wereld is frisch en blij als een lentemorgen, alles is nieuw, alles is voor 't éerst. In de taal van het meisje is de klare weerspiegeling van een vrijen hemel, waarin de wolken drijven, van bosch en veld en akker, van heide en bloeiende boekweit, heuvel en dal en welgelegen dorpen. Het is de spiegeling van dit alles in een zuiver, onbedorven gemoed. Misschien is dit dagboekje wel het liefste en 't mooiste. Er klinkt een ontroerend geluid door, als van een vogel, die, voor de eerste maal in 't seizoen, in een vroegen Meimorgen zijn lied zingt. En te dieper ontroert die jubelende klank, omdat we weten, dat voor Elisabeth de levensvreugde zoo kort heeft geduurd. Zij stierf in 1845, nog in den bloei der jaren.

Als Elisabeth Beekhuizen bij Arnhem ziet, kent haar opgetogenheid geen grenzen meer. „Mijne verbeeldingskracht was hoog gespannen, doch dezelve werd *verre, zeer verre* overtroffen. ... Wat zou ik gelukkig zijn in dit oord mijne dagen te slijten.”

We meenen op te merken, dat Elisabeth op dit reisje (het strekte zich nog verder, tot in Duitschland uit) beloften ontvangen heeft of zichzelf beloften heeft gedaan, welke niet in vervulling gegaan zijn. Er is telkens een hunkeren, een grijpen van het oogenblik, dan een weer loslaten, nog eer de vreugde ten volle is gedronken. Hoe onschuldig amuseert zij zich aan de „publique tafel” (table d'hôte) met een paar officieren, haar tafelheeren, die volstrekt Duitsch met haar praten willen. Maar zij „durfde zulks niet doen,” en antwoordde in het Fransch, „hetgeen een zeer grappig effect maakte.”

Reeds 30 Juny ging men weer op de thuisreis, zeer tot spijt van Elisabeth. „O! hoe gaarne had ik de bekoorlijke Rhijnrovers bezocht, die men ons telkens zoo uitmuntend schilderde.”

Nog geeft het Dagboek een enkel ontroerend trekje. Tusschen de bladen ligt een smal reepje papier, van een andere, veel dunnere soort, misschien hier of daar uitgescheurd. Een andere hand heeft er met Deutsche letters op geschreven: *Emilie Peipers*. En een adres.

Wie dat geweest is? Een meisje, waarmee Elisabeth wel graag bevriend was geraakt. En zij is maar enkele uren met haar samen geweest. „Emilie Peipers, van Keulen, ontmoetten wij ook nog; zij beantwoordde volkomen aan het idée, dat ik mij altijd van een *Deutsch Mädchen* gemaakt had; zij was zoo gevoelig, zoo zacht, zoo bevallig, zij sprak het Duitsch zoo wel-luidend; hoe gaarne had ik nader kennis met haar gemaakt, dan, helaas, zij moest ons reeds te Emmerich verlaten... ik hoop het geluk te hebben haar eens hier te zien, of te Keulen te bezoeken.”

Nu ligt dat strookje van Emilie Peipers al honderd jaar in het Dagboek, handschrift bij handschrift.

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT